

NOTAT

Dato: 10. april 2014

Fremtidens Detailhandel - Høringsnotat

**KONKURRENCE- OG
FORBRUGERSTYRELSEN**

Den eksterne høring af Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens analyse, Fremtidens detailhandel, blev afsluttet 14. marts. I alt 17 virksomheder, myndigheder og interesseorganisationer har afgivet høringssvar.¹ De væsentligste kommentarer og de tilpasninger, der er foretaget i rapporten, samler sig om

**ERHVERVS- OG
VÆKSTMINISTERIET**

- opgørelsen af produktivitet,
- prissammenligninger med udlandet,
- effekter af større butiksfarmater, samt
- behandlingen af planloven og erhvervslejeloven.

I forbindelse med at et udkast til analyse blev sendt i høring, fik høringsparterne samtidig mulighed for at få deres høringssvar offentliggjort når analysen offentliggøres. Størstedelen af høringsparterne har ønsket at få deres høringssvar offentliggjort.

Produktivitet

Produktivitetstal og periodevalg

Flere - blandt andre De Samvirkende Købmænd (DSK), Naturstyrelsen (NST) og Dansk Erhverv (DE) - har kritiseret de produktivitetstal, der anvendes i analysen. Desuden bliver det nævnt, at produktivitetsvæksten i den danske detailhandel forud for 1995 har været relativt høj, og at den efterfølgende svage udvikling i produktiviteten skal ses i lyset heraf.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens bemærkninger:

Analysen anvender internationalt sammenlignelige produktivitetstal fra Produktivitetskommissionen analyserapport 2 fra 2013. Produktivitetskommissionens beregninger er udført på de seneste tal fra de respektive nationalregnskaber. Som Produktivitetskommissionen også nævner, skal tallene for udviklingen i produktiviteten tages med et vist forbehold, da

¹ Dagligvareleverandørerne, Dansk Detail, Dansk Erhverv, Dansk Industri, De Samvirkende Købmænd, FDIH, Ejendomsforeningen Danmark, Forbrugerrådet Tænk, HK Handel, Håndværksrådet, Lidl, Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter, Naturstyrelsen, Skatteministeriet, Slagelse Kommune på vegne af Kommunernes Landsforening, Steen & Strøm, Økologisk Landsforening

det er vanskeligt at korrigere for prisændringer, der ikke skyldes kvalitetsændringer (deflatering). Desuden forekommer der løbende justeringer af nationalregnskabet, hvilket kan føre til mindre justeringer i beregningerne af produktivitsvæksten.² Disse justeringer har ikke betydning for analysens konklusioner.

Styrelsen henviser i øvrigt til Produktivitetskommissionens dokumentation for produktivitsberegningerne i deres rapport.³

Data fra EU KLEMS viser, produktivitsvæksten i dansk detailhandel har været relativt stærk fra 1970 til 1995, hvilket nu er oplyst i analysen. Den relativt høje produktivitsvækst i den danske detailhandel i perioden før 1995 udelukker ikke en fornuftig udvikling i produktiviteten efterfølgende.

Jf. Produktivitetskommissionens analyserapport 1 er det vanskeligt direkte at sammenligne produktivitsniveauer på brancheniveau mellem lande. Produktivitetskommissionen og andre⁴ har fokuseret på perioden efter 1995, da det er i perioden efter 1995, at Danmarks produktivitet overordnet set har haft svært ved at følge med de bedste lande.

Produktivitet, priser og udvalg i store butikker i forhold til mindre butikker

Flere, herunder NST og DSK, mener, at der ikke er belæg for at sige, at store butikker er mere produktive og at de har større vareudvalg end mindre butikker.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens bemærkninger:

En række internationale studier dokumenterer, at der er en positiv sammenhæng mellem butiksstørrelse og produktivitet. Det er fx tilfældet i Sverige, hvor en analyse viser, at de nye, store butikker både er mere produktive end de butikker, der træder ud af markedet, og samtidig tilskynder de tilbageværende butikker til at effektivisere. Andre analyser viser tilsvarende, at den engelske planlov "town-centre-first", der gjorde

² I 2012 offentliggjorde Danmarks Statistik desuden en omfattende revision af Arbejdstidsregnskabet, der blev indfaset i Nationalregnskabet i 2013. Revisionen viste, at antallet af præsterede timer var overvurderet, hvilket betød, at produktivitsniveauet var tilsvarende undervurderet. Overgangen til det nye arbejdstidsregnskab har også haft en mindre effekt på vækstraten i detailhandlens produktivitet i den viste periode. Forskellen skal tolkes varsomt, når udviklingen sammenlignes med udlandet, idet Danmarks Statistiks nye metode ikke kan sammenlignes med de metoder, der bruges i andre lande. Ændres deres praksis tilsvarende, vil det sandsynligvis også påvirke deres produktivitsberegninger. Revisionen har ikke betydning for konklusionerne i Fremtidens Detailhandel.

³ <http://produktivitetskommissionen.dk/nyheder/2014/mar/kritik-af-rapport-er-forfejlet>

⁴ Fx DØRS, FORA, Økonomi- og Erhvervsministeriet.

det vanskeligere at åbne store butikker uden for bymidterne, har medført en svagere produktivitetsvækst i Storbritannien.

Et andet internationalt studie viser, at i de områder, hvor der etableres store butikksformater, falder priserne sammenlignet med områder hvor der ikke etableres store butikksformater. En fransk undersøgelse⁵ viser således, at prisniveauet i de franske byer, hvor der er etableret hypermarkeder, er faldet i forhold til byer, hvor der ikke er nogen hypermarkeder. Ligeledes viser forskning, at WalMart har haft en lignende indflydelse på den amerikanske detailhandel, idet priserne er faldet i de områder, hvor WalMart har åbnet nye butikker.⁶

Et irsk studie fra 2011, som NST henviser til i deres høringssvar, undersøger konkurrence- og priseffekten af at lempe den irske planlov. I studiet henvises der bl.a. til ældre analyser af sammenhængen mellem omkostningsniveau og butiksstørrelse, da det diskuteres ved hvilken størrelse, skalaeffekterne ved store butikker er udtømt. Det irske studie anbefaler, at den irske planlov lempes yderligere som følge af stordriftsfordelene ved at have større butikksformater – til trods for, at den irske planlov er betydeligt mere lempelig end den danske.

Større butikker kan i sagens natur have flere varer på hylderne. En rapport fra 2005 udarbejdet af de nordiske konkurrencemyndigheder, ”Nordic Food Markets – a taste for competition”, viser da også, at i både Sverige og Finland, hvor hypermarkederne har en større andel af det samlede salg i forhold til i Danmark, er vareudvalget større.

I forbindelse med udarbejdelsen af denne analyse har styrelsen forsøgt at indhente oplysninger fra Nielsen Company, der har kunnet belyse størrelsen på sortimenterne i de enkelte butikksformater. Det har imidlertid ikke været muligt.

Butiksstrukturen i henholdsvis Danmark og Sverige

NST mener ikke, det er korrekt, at store butikker og hypermarkeder er mere udbredte i Sverige end i Danmark.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens bemærkninger:

Som DSK også henviser til i deres høringssvar har Retail Institute Scandinavia, for DSK, foretaget en analyse, som bl.a. sammenligner butikstrukturen i Danmark og Sverige. Denne analyse blev offentliggjort efter, at KFST sendte analyse af fremtidens detailhandel i høring. Retail Institu-

⁵ Et studie foretaget af BIPE på vegne af E. Leclerc, E. Leclerc communiqué de presse, 4. juni 2008.

⁶ ”The price is right” af professor Pankaj Ghemawat, Harvard, New York Times 3. august, 2005.

te Scandinavias analyse viser, at der i Danmark er henholdsvis 4,46 og 12,85 hypermarkeder og superstores for hver million indbyggere i Danmark, mens de tilsvarende tal for Sverige er 5,06 og 27,2.⁷

Planlov

International sammenligning af planlove

NST og DSK mener, at sammenligningen af den danske planlov med planloven i de andre lande ikke er tilstrækkeligt nuanceret, og at det ikke er korrekt, at Danmark er det land blandt de undersøgte, der har de mest restriktive begrænsninger for størrelser på opførelsen af butikker.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens bemærkninger:

Danmark er det land, der har de mest restriktive begrænsninger på *nationalt* niveau. Det er nu præciseret i analysen, at der kan være regioner i de andre lande, der har valgt at indføre restriktive begrænsninger. Sammenligningen af planloven i de forskellige lande er foretaget på nationalt niveau, da begrænsningerne i den danske planlov netop er nationale. De danske kommuner kan ikke selv vælge, hvor restriktiv eller lempelig en regulering, de ønsker.

Planlovens begrænsninger for mindre butikker

Lidl anfører, at planloven også sætter begrænsninger for butikksformater over 1000 m², der placeres uden for bymidter/bydelscentre, hvilket har betydet, at Lidl ofte ikke kan etablere den størrelse butik, som er mest fordelagtig for dem.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens bemærkninger:

I analysen er der indført et afsnit, som har fokus på, at planloven i nogle tilfælde også kan sætte begrænsninger for store supermarkeder, der er betydeligt mindre end hypermarkeder.

Andre hensyn end konkurrence og produktivitet

Ministeriet for By, Bolig, og Landdistrikter (MBBL) påpeger, at analysen i det væsentlige fokuserer på gevinsterne ved større butikker. Ministeriet mener, at etableringen af de større butikker som udgangspunkt må ventes at indebære en vis koncentration af omsætningen – på bekostning af handlen i de omkringliggende byer med deraf følgende lukninger af i hvert fald nogle af de mindre butikker. Dette reducerer behovet for arbejdskraft og udfordrer borgere med nedsat mobilitet. Denne holdning deles af KL.

⁷ Retail Institute Scandinavia, Analyserapport – Produktivitetsudviklingen i dansk dagligvarehandel med og uden planlov, 2013, si. 11.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens bemærkninger:

Formålet med analysen har været at se på, hvordan konkurrencen og produktiviteten kan øges i den danske detailhandel. Som følge af de stor-driftsfordele, som de større butiksfomater kan realisere, vil en lempelse af planloven kunne øge produktiviteten og konkurrencen.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen er dog opmærksom på, at der kan være andre hensyn at tage i forbindelse med en lempelse af planloven, herunder at nogle forbrugere sandsynligvis vil få længere til nærmeste indkøbsmulighed.

Hvorvidt det er hensigtsmæssigt at lempe bestemmelserne i planloven beror således på en politisk afvejning.

Erhvervslejelov (ELL)

Indgåelse af tidbegrænsede aftaler, opsigelsesmuligheder og investering i butikslokaler

NST, Dansk Detail og MBBL påpeger, at en ændring af erhvervslejeloven, som gør det lettere at opsigte lejere, kan betyde, at investeringerne i detailhandlen mindskes.

Konkurrence og Forbrugerstyrelsens bemærkninger:

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har i analysen beskrevet, hvordan lejerens uopsigelighed kan have betydning for lejernes incitament til at investere i lejemålene. Der lægges fortsat op til at undersøge fordele og ulemper ved at gøre det lettere for udlejere at opsigte fremtidige lejere og indgå tidsbegrænsede lejeaftaler.

Markedsundersøgelsens omfang

MBBL og Håndværksrådet mener ikke, at de af Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen gennemførte interviews med 7 udlejere, der synes særligt at udtale sig om forholdene i butikscentre og udlejerens mulighed for at sammensætte butiksmiljøet i disse, udgør et tilstrækkeligt grundlag for en vurdering af hensigtsmæssigheden i en ændring af erhvervslejeloven.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens svar:

I analysen er det blevet yderligere præciseret, at det kun er de største udlejere, som er blevet adspurgt, således at svarene ikke kan ses som repræsentativ for hele erhvervslejemarkedet.

Priser

DE, DSK og DLF mener, at analysens sammenligning af danske dagligvarepriser med priserne i udvalgte lande ikke er retvisende.

Konkurrence – og Forbrugerstyrelsens bemærkninger:

Priseberegninger er baseret på et omfattende statistisk materiale. De danske priser er ifølge Eurostat 23 procent højere end gennemsnittet af syv EU-lande (Belgien, Danmark, Finland, Frankrig, Italien, Nederlandene og Tyskland).

Efter korrektion for moms og afgifter er priserne 10 procent højere. Korrigeres der desuden for, at tilbudskulturen er stærkere i Danmark end i de øvrige lande i sammenligningen, er danske priser 7-9 procent højere. Danske priser er 4-6 procent højere efter korrektion for, at danske lønninger er højere som følge af højere velstand. Det fremgår tydeligt af analysen, at prisforskellen efter korrektion er 4-6 pct.

Styrelsen henviser i øvrigt til publikationen Tilbudskultur i Daglighandlen⁸ fra 2012, hvor baggrunden for styrelsens prisberegninger gennemgås detaljeret. For en detaljeret redegørelse for velstandskorrektion henvises til et baggrundsnotat oversendt til produktivitetskommissionen d. 27. maj.⁹

Ud over de oven for nævnte tilpasninger, er der endvidere foretaget mindre præciseringer og rettelser i analysen.

⁸ http://www.kfst.dk/Indhold-KFST/Nyheder/Pressemeddelelser/2012/20120531-Dansk-dagligvarehandel-vrimler-med-tilbud/~/_link.aspx?_id=0194F08E79AA448DA9B94BF430864CF1&_z=z

⁹ <http://www.kfst.dk/Indhold-KFST/Nyheder/Pressemeddelelser/2013/20130527-Notat-til-produktivitetskommissionen?tc=FE44FCD680AC45AE95A328EF6903159E>